A opta producție cu TRAVIATA semnată de Franco Zeffirelli

(Costin Popa – 29 aprilie 2007)

La Opera din Roma a avut loc, la începutul ultimei decade a lunii aprilie, premiera unei noi montări a **Traviatei** verdiene, în regia octogenarului Franco Zeffirelli. Cea de-a opta în îndelunga-i și prodigioasa-i carieră. Protagonistă în rolul Violetta Valéry, celebra soprană Angela Gheorghiu. Presa italiană s-a întrecut în a sublinia succesul artistei noastre. Imediat după spectacol, Ettore Zocaro nota în **La Sicilia**: „Gheorghiu a triumfat prin limpezimea vocii sale și prezența scenică", iar Giovanni Pennisi consemna în **Secolo d'Italia**: „Mult așteptată la premieră, Angela Gheorghiu a confirmat că este o excepțională soprană **lirico-spinto d'agilità**". Publicația electronică **Il giornale della musica** insera sub semnătura lui Mauro Mariani opinia că „...În actul al II-lea, artista română a avut momente de neuitat și a ajuns la o veridicitate dramatică emoționantă. ...Am ascultat o autentică mare interpretă care a construit rolul lucrând și rafinând fiecare notă". O carte de vizită onorată cum se cuvine!

Am așteptat cu nerăbdare următoarea seară în care urma să cânte Angela Gheorghiu, beneficiam de o invitație de presă, premiera arătându-se inaccesibilă (!?) chiar pentru criticii muzicali compatrioți ai divei. „Sold out", „Tutto esaurito" („Totul epuizat"), dăduse indiferent din umeri personalul Biroului de Presă al Operei, deși solicitarea de acreditare venise insistent și repetat cu multe luni înainte. Ghinionul a fost că, în după-amiaza dinaintea acestui al doilea și ultim spectacol al artistei românce, o indispoziție subită („improvvisa indisposizione" – scria pe anunțul oficial lipit pe ușile teatrului doar cu câteva ore înainte de primul acord) a făcut-o să cedeze locul pe afiș tinerei soprane de numai 27 de ani, originară din Republica Moldova, Irina Lungu, câștigătoare a multiple premii la concursurile internaționale „Elena Obraztsova", „Ceaikovski", „Maria Callas", „Montserrat Caballé", „Voci verdiene", „Operalia – Plácido Domingo" ș. a.

Artistă cu cânt cultivat, frumoasă, delicată, cu glas liric-lejer spre liric și discreție a adresării, Irina Lungu a găsit cele mai bune momente ale sale prin sensibilitatea de exprimare din ultimul act. Câteodată un ușor vibrato se insinuează în expozeul său – mă refer cu preciziune la pasajul A quell' amor din aria mare și chiar la secvențe din Addio del passato – dar legato-ul este îngrijit condus. Nuanțările în frazare vor spori pe măsura dobândirii experienței și, spre exemplu, celebrele note de La în pianissimo ale ariei Addio del passato vor căpăta aerajul și plutirea pe acel fil di voce imaginat de Verdi.

În rolul Giorgio Germont, legendarul bariton Renato Bruson a obținut triunful serii, validat prin cântul său – când autoritar, când moale și catifelat -, prin rezonanța timbrală ca a unui bronz prețios și, nu în ultimul rând, prin repetarea ariei Di Provenza il mar, il suol – ca și la spectacolul de premieră, frenetic solicitată de un public în delir. Atacul Ma se alfin ti trovo ancor din finalul acelei secțiuni, plămădit cu maximă forță expresivă, dulceața liniei vocale cu care a fost intonată cabaletta No, non udrai rimproveri, cutremurătorul Di sprezzo degno (actul al III-lea) au suplimentat momentele referențiale din marele duet cu Violetta. Asprimea nobilă cu care Bruson colorează sunetul, magistral potrivită caracterului personajului, rămâne o perfecțiune de raport timbru-rol. Am asistat la un moment istoric, baritonul cu ținută seniorială sărbătorind în acele zile 45 de ani de la debutul său la Opera din Roma și faptul că în iunie va împlini nu mai puțin de 71 de ani nu s-a citit – din unghi vocal – decât cu totul sporadic. Un monstru sacru!

Tânărul tenor de 30 de ani, Vittorio Grigòlo, a fost un Alfredo macho, pasional, temperamental, de maximă credibilitate în tot ce a întreprins, cu un glas care chiar dacă nu fascinează, rămâne pătrunzător în sală, condus fiind cu grijă și știință, cu adecvate nuanțări mergând până la mezzevoci de efect în duetul Parigi, o cara, noi lasceremo (actul al IV-lea) ce au susținut cântul unei Violetta în transă.

La pupitrul ansamblurilor Operei romane, un maestru, Gianluigi Gelmetti, care a știut să extragă emoționante seve din sunetul păstos și omogen al orchestrei, al partidelor de viori și viole îndeosebi (ce infinită tristețe a învăluit sala la Preludiul actului al IV-lea!) și s-a înflăcărat antrenant în Brindisi din primul act sau în octetul concertato din cel de-al treilea. Foarte bun și corul, pregătit de Andrea Giorgi.

În montarea lui Franco Zeffirelli, am recunoscut și de această dată încrederea sa nestrămutată în concepția tradițională de mizanscenă, în fixarea cu exactitate a cadrului de epocă. Este un clasic neclintit, care tratează totul în manieră monumentală, cu mare forță de detaliere a decorurilor (pe care el însuși le semnează) mergând până la o minuțiozitate ce nu scapă niciunul din amănuntele imaginabile. Costumele (realizatoare Raimonda Gaetani) sunt frumoase, variate și desenate cu fantezie. Zeffirelli nu-și poate permite riscul unor momente de scădere calitativă și, iată, pentru scurtele dansuri ale țigăncușelor și matadorilor (actul al III-lea) a adus celebra trupă a Baletului Spaniol Lucia Real – El Camborio. Totul pentru marea „lovitură de scenă" din acel act, al balului Florei Bervoix, care efectiv stupefiază prin luxurianță: explozie de culoare și lumini (autor Patrizio Maggi), de decorațiuni sofisticate de bal, de populație scenică impresionantă ca număr și diversitate tipologică. Fascinat, publicul a întâmpinat deschiderea cortinei cu ropote de aplauze. Formidabil este că Zeffirelli nu se oprește, nu se mulțumește și plusează în continuare, schimbă încă de două ori, pe parcursul actului, decorațiunile din scenă. În toată această desfășurare de forțe, contrar așteptărilor, muzica respiră, personajele își exprimă nestingherit trăirile, trama nu este sufocată de efectul vizual. Prima la musica... poi la regia ar fi parafraza de la care Franco Zeffirelli nu abzice chiar dacă dimensionează megalitic.

Actul secund a adus atmosfera idilică a rezidenței de țară a îndrăgostiților Violetta și Alfredo, actele extreme au fost încărcate de simbolurile unui abis în care drumul vieții Violettei se sfârșește implacabil: în primul – ca premoniție, în ultimul – drept crudă realitate. Plutește peste această mizanscenă, cu toate iluminările fastuoase, o umbră a morții – tușă de destin. Zeffirelli o accentuează prin apariția Violettei în două ipostaze originale: muribundă, în chip de ilustrație a Preludiului operei (personal, nu agreez asemenea cadre, muzica se exprimă singură) și brusc îmbrăcată în cămașa de noapte a iminentului sfârșit, încă din finalul actului al III-lea, în mijlocul somptuosului bal, pe replica Alfredo, Alfredo, di questo core non puoi comprendere tutto l'amore. Și aici, m-am simțit distanțat de ideea regizorală, ruptă de contextul momentului.

Dar Zeffirelli nu este numai un maestru al „loviturilor de scenă" ci și al celor „de teatru", „de media". Ei bine, la începutul lui ianuarie 2007, regizorul a anunțat că va realiza în aprilie o **Traviata** super-erotică. Consecința imediată? Pentru toată seria de 10 spectacole, biletele s-au epuizat în două zile! Aveam să constat, nimic din intenția expusă nu s-a regăsit în mizanscenă, în relaționarea dintre cei doi eroi principali. Într-adevăr, impecabil colpo di teatro!

Așa a fost la Opera din Roma, pentru noi important fiindcă pe afișul cu opusul verdian s-au aflat două nume românești în rolul titular, Angela Gheorghiu și Irina Lungu, alături de grecoaica Myrtò

Papatanasiu și italianca Anna Rita Taliento. (Nu trebuie uitat că și Marius Brenciu s-a numărat printre interpreții lui Alfredo.) Faptul nu se oprește aici. În luna iulie, la Teatro alla Scala din Milano, pentru toată seria de 12 spectacole cu **Traviata** sub bagheta celebrului Lorin Maazel, celor două soprane, Angela Gheorghiu şi Irina Lungu, li se va alătura Elena Moşuc, consfințind în mod cert o premieră absolută pentru întreaga istorie a faimosului teatru: în 2007, toate cele trei interprete ale Violettei Valéry sunt de origine română. Iată o performanță unică!